

Ju 2024/02386

Utgivarnas remissyttrande över betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75)

Utgivarna har inbjudits att lämna synpunkter på bedömningarna och förslagen i betänkandet.

Bakgrund

Utgivarna är en intresseorganisation för svenska publicister. I Utgivarna samverkar de medier som värnar yttrandefriheten och slår vakt om den oberoende journalistiken. Våra medlemmar är Tidningsutgivarna, Sveriges Tidskrifter, Sveriges Television, Sveriges Radio, Utbildningsradion och TV4.

Den publicistiska självständigheten är en bärande del av den svenska demokratin. Oberoende journalistik, kritisk granskning och fri debatt utgör dess kärnvärden och garanteras bland annat av den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten. Dessa värden är beständiga men får nya förutsättningar i ett förändrat medielandskap.

- Utgivarna vill stärka det unika svenska systemet med en ansvarig utgivare som har ensamt ansvar för all publicering. Genom detta system skapas grunden för orädd och samtidigt ansvarsfull journalistik.
- Utgivarna vill stärka den svenska tryck- och yttrandefriheten genom att kritiskt granska alla inhemska och internationella förändringsförslag, och agera mot varje förslag som riskerar att inskränka svenska mediers frihet.
- Utgivarna vill stärka meddelarskyddet och offentlighetsprincipen.
- Utgivarna vill stärka respekten för upphovsrätten.
- Utgivarna vill stärka allmänhetens möjlighet till oberoende prövning av publicitet i alla medier oavsett publiceringsplattform.

Inledande synpunkter

Fri journalistik är en av grundpelarna i en fungerande demokrati. Sverige har en stolt tradition på området, det var här den första tryckfrihetsförordningen instiftades, 1766, och Sverige ligger alltid högt upp på det pressfrihetsindex som Reportrar utan gränser publicerar varje år. Den granskande journalistiken har under flera decennier spelat en stor roll för demokratins utveckling i Sverige, ja, som ett avgörande bidrag till säkerställandet av att de demokratiska processerna fungerar utan fusk och vanskötsel. Det är något att vara stolt över i en tid när vi ser hur fria medier blir alltmer trängda av auktoritära regimer runt om i världen.

Därför granskar vi, som ovan, nämnts kritiskt alla inhemska och internationella förändringsförslag som riskerar att inskränka svenska mediers frihet och försvårar journalistikens uppgift att vara en oumbärlig del av den svenska demokratin. Ytterst är sådana förslag ett hot mot det öppna samhället.

Förslaget som innebär att generella undantag bör införas i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen i syfte att stärka skyddet för personuppgifter i söktjänster är Utgivarna av ovan nämnda skäl kritiska till. Anledningen till förslaget sägs vara att kriminella i allt högre utsträckning använder söktjänster för att kartlägga individer eller ta reda på uppgifter som kan användas i brottsligt syfte. Justitieministern själv har pratat om att införandet av sådana begränsningar skulle stärka den personliga integriteten. Om detta genomförs skulle det kraftigt begränsa journalisters möjlighet att gräva djupare. För att kunna genomföra betydelsefull journalistik krävs också snabb och tillförlitlig tillgång till personuppgifter. Det är en del av det öppna samhället och bör värderas högre än rädslan för hur kriminella använder systemet.

Utgivarnas medlemsbolag – SVT, SR, UR, TV4, TU och Sveriges Tidskrifter – har alla i sina remissvar avstyrkt förslaget och Utgivarna ställer sig bakom de juridiska analyser och de ställningstaganden som framförs där.

Som påpekas där är söktjänsterna av stor vikt för journalistisk verksamhet. Skulle möjligheten att använda dem försvinna skulle det kraftigt försvåra för den granskande journalistiken.

Researchdatabaser som vänder sig till professionella användare är av stor betydelse för den granskande journalistiken. Att uppgifterna finns samlade

möjliggör granskningar som annars skulle vara för resurskrävande för att genomföras.

Researchdatabaser har möjliggjort journalisters kartläggningar av kriminella, av kopplingar mellan personer och företag, skattefusk, korruption och brister i myndigheters hantering av olika ärenden.

För en stor redaktion skulle ett arbete utan researchdatabaser minska antalet granskningar och försvåra arbetet avsevärt. För lokal journalistik på mindre orter är tillgången till databaser ännu mer avgörande. Granskningar av lokala makthavare skulle riskera att minska betydligt om tillgången till den här typen av databaser inte fanns.

Påpekas ska att vårt svar är baserat på de förutsättningar som rådde vid remissens publicering, det vill säga vi har inte tagit ställning till besluten av HD 2025-02-25. Där hänvisar vi till TU:s remissvar och de åsikter om hur HD:s beslut påverkar ändrar förutsättningarna för de förslag som lämnas i betänkandet.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis avstyrker Utgivarna att en delegationsbestämmelse som begränsar grundlagarnas tillämpningsområde införs.

10 mars 2025

Stefan Eklund
VD Utgivarna

Anne Lagercrantz
Ordförande Utgivarna